

О Д Л У К У
о усвајању Локалног акционог плана
запошљавања за 2018. годину за Град
Суботицу

Члан 1.

Усваја се Локални акциони план запошљавања за 2018. годину за Град Суботицу, који је у прилогу ове одлуке и чини њен саставни део.

Члан 2.

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у «Службеном листу Града Суботице».

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА ЗА 2018. ГОДИНУ

ГРАД СУБОТИЦА

Суботица
Szabadka
Subotica

Јануар, 2018.

ЛИСТА АКРОНИМА	108
УВОД	109
СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА	110
Географски положај	110
Демографски услови	111
Запосленост	113
Индустрија и МСП	114
Понуда радне снаге	115
Индустријско - пословне зоне у Суботици	117
Очекиване инвестиције и даљи кораци	119
Туризам у функцији економског развоја	120
Сарадња са репрезентативним синдикатима	123
СТАЊЕ И ТОКОВИ НА ЛОКАЛНОМ ТРЖИШТУ РАДА	123
Незапосленост	123
Структура незапослених лица – теже запошљиве категорије	125
Теже запошљива лица на тржишту рада	127
Вишак запослених	129
Жене на локалном тржишту рада	130
Самозапошљавање жена	131
Особе са инвалидитетом на локалном тржишту рада	132
Млади на локалном тржишту рада	135
Лица старија од 45 година живота	137
Роми на локалном тржишту рада	137
ПРИОРИТЕТИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА	140
МАПИРАЊЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА У ПРОЦЕСУ ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА	141
Анализа проблема запошљавања у Суботици	142
Потенцијали запошљавања на локалном нивоу	143
SWOT АНАЛИЗА	144
АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА ЗА 2017. ГОДИНУ	146

ЛИСТА АКРОНИМА

ЛС	-	Локална самоуправа
НСЗ	-	Национална служба за запошљавање
ЛСЗ	-	Локални савет за запошљавање
МСП	-	Мала и средња предузећа
АПВ	-	Аутономна покрајина Војводина
РС	-	Република Србија
ОСИ	-	Особе са инвалидитетом
НВО/ОЦД	-	Организација цивилног друштва
КЗМ	-	Канцеларија за младе
НАПЗ	-	Национални акциони план запошљавања
ЕЦР	-	Едукативни центар Рома
РРА	-	Регионална развојна агенција

У складу са Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 38/15 и 113/17) Локални акциони план запошљавања, представља основни инструмент спровођења активне политике запошљавања на годишњем нивоу.

Локални акциони план запошљавања усклађен је са постојећим националним документом запошљавања – Националним акционим планом запошљавања (у даљем тексту НАПЗ) за 2018 годину (Службени гласник РС”, број 120/18). НАПЗ представља операционализацију Националне стратегије запошљавања за период 2011–2020. године („Службени гласник РС”, број 37/11), а у изради овог документа и дефинисању циљева и приоритета политике запошљавања учествовали су социјални партнери, релевантне институције и остале заинтересоване стране.

Након успешне реализације Локалног акционог плана запошљавања за 2011. годину захваљујући коме је отворено 56 нових радних места, Локалног акционог плана запошљавања за 2012. годину путем кога је 99 наших незапослених суграђана пронашло запослење, Локалног акционог плана запошљавања за 2013. годину путем кога је запослено 127 суграђана, Локалног акционог плана запошљавања за 2014. годину путем кога је запослено 113 суграђана, Локалног акционог плана за 2015. годину који је упослио 89 особа, као и Локалног акционог плана за 2016. годину који је упослио 49 особа, Локалног акционог плана за 2017. годину путем кога је упослено 166 особа, Савет за запошљавање града Суботице је дао иницијативу стручним службама за израду документа за 2018. годину.

ЛАПЗ 2018 обезбеђује усклађеност са секторским политикама и текућим реформским процесима од значаја и утицаја на област политике запошљавања. Локални акциони план запошљавања за град Суботицу за 2018. годину (у даљем тексту: ЛАПЗ 2018) представља основни инструмент спровођења активне политике запошљавања на локалном нивоу у 2018. години, дефинише циљеве и приоритете политике запошљавања на локалном нивоу и утврђује програме и мере које ће се реализовати како би се достигли постављени циљеве и омогућило одрживо повећање запослености.

Локални акциони план запошљавања за Суботицу за 2018. годину усклађен је и са другим релевантним документима на локалном, покрајинском и републичком нивоу: Покрајинским акционим планом запошљавања, Програмом за побољшање стања у области привреде, предузетништва и занатства у АП Војводини,¹ Покрајинским акционим планом политике за младе,² Стратегијом каријерног вођења и саветовања у Републици Србији³ и Националном

¹ Извор: <http://www.spriv.vojvodina.gov.rs>

² Извор: http://www.omladina.info/docs/akcioni_plan.pdf (20.01.2018.)

³ Извор: http://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/1/1336_skvis_strategijakarijernog.pdf (08.01.2018.)

стратегијом за побољшавање положаја жена и унапређивање родне равноправности у Републици Србији,⁴ као и са Стратегијом локалног одрживог развоја града Суботице за период 2013-2022. године.⁵

У дефинисање и израду локалног акционог плана запошљавања за Суботицу за 2018. годину били су укључени социјални партнери, представници релевантних институција и други локални актери запошљавања, са циљем свестраног сагледавања проблематике запошљавања и стварања могућности за квалитетнију реализацију планираних програма и мера запошљавања на локалном нивоу.

СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА

Географски положај

Град Суботица се налази у близини државне границе Републике Србије и Републике Мађарске на 46° 05' 55'' северне географске ширине и 19° 39' 47'' источне географске дужине. Као најсевернији град државе и други по величини град у Аутономној Покрајини Војводини, Град Суботица се налази у Севернобачком округу и захвата површину од 1.007 квадратних километара. Просечна надморска висина Суботице је 114 м, 40 м изнад нивоа Тисе код Кањиже и 32 м изнад нивоа Дунава код Баје (Мађарска). Град Суботица се граничи са четири јединице локалне самоуправе у Републици Србији и то са: Градом Сомбор, Општином Бачка Топола, Општином Сента и Општином Кањижа.

Кроз територију града, пролази транзитни паневропски пут Е-75, преко кога је Суботица повезана са Мађарском на северу и преко Београда са Јужном Европом на југу. У самом градском насељу Суботица, укрштају се магистрални правци према Новом Саду, Сомбору, Хоргошу и Сенти. У близини града налази се велики број граничних прелаза од којих су Хоргош и Келебија најфреквентнији.

Средиште града и округа је градско насеље Суботица. Поред градског насеља Суботице, град обухвата и следећа насеља: Бајмок, Бачки Виногради, Бачко Душаново, Биково, Вишњевац, Горњи Таванкут, Доњи Таванкут, Ђурђин, Келебија, Љутово, Мала Босна, Мишићево, Нови Жедник, Палић, Стари Жедник, Хајдуково, Чантавир и Шупљак.

⁴ **Извор:** http://www.ombudsman.rodnaravnopravnost.rs/attachments/013_NACIONALNA%20STRATEGIJA%20ZA%20POBOLJ%20ANJE%20POLO%20BDAJA%20%20%20BDENA%20I%20UNAPRE%20IVANJE%20RODNE%20RAVNOPRAVNOSTI.pdf (20.01.2018.)

⁵ **Извор:** http://www.subotica.rs/documents/slor/slor_sr.pdf (05.01.2018.)

Демографски услови

На основу података из пописа становништва, домаћинства и станова 2011. године, Град Суботица је имао 141.554 становника. Услед негативног природног прираштаја и све учесталијих миграција становништва, број становника је у константном опадању.

На основу процена Републичког завода за статистику, процењени број становника Града Суботице на дан 30.06.2016. године је износио 138.331 становника.⁶

Званични резултати пописа становништва из 2011. године приказују следећу дисперзију према месту становања на територији града Суботице:

ГРАДСКЕ МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ		ПРИГРАДСКЕ МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ		
1. АЛЕКСАНДРОВО	6.669	1. БАЧКИ ВИНОГРАДИ	1.922	
2. БАЈНАТ	2.712	2. БАЧКО ДУШАНОВО	627	
3. ЦЕНТАР I	3.032	3. БАЈМОК	7.414	
4. ЦЕНТАР II	3.137	4. БИКОВО	1.188	
5. ЦЕНТАР III	4.157	5. ЧАНТАВИР	6.591	
6. ДУДОВА ШУМА	10.259	6. ЂУРЋИН	1.441	
7. ГАТ	4.063	7. ХАЈДУКОВО	2.313	
8. КЕР	3.916	8. КЕЛЕБИЈА	2.142	
9. КЕРТВАРОШ	7.338	9. ЉУТОВО	1.067	
10. МАКОВА СЕДМИЦА	4.820	10. МИШИЋЕВО	377	
11. МАЛИ БАЈМОК	4.884	11. МАЛА БОСНА	1.076	
12. МАЛИ РАДАНОВАЦ	4.617	12. ПАЛИЋ	6.969	
13. НОВИ ГРАД	2.742	13. НОВИ ЖЕДНИК	2.327	
14. НОВО СЕЛО	7.851	14. СТАРИ ЖЕДНИК	1.876	
15. ПЕШЧАРА	6.037	15. ШУПЉАК	1.115	
16. ПРОЗИВКА	8.704	16. ТАВАНКУТ	3.424	
17. РАДАНОВАЦ	2.096	17. ВЕРУШИЋ	708	
18. ЖЕЉЕЗНИЧКО НАСЕЉЕ	5.914	18. ВИШЊЕВАЦ	543	
19. ЗОРКА	5.486			
УКУПНО	98.434	УКУПНО	43.120	
УКУПНО	НА	ТЕРИТОРИЈИ	ГРАДА	СУБОТИЦЕ
141.554				

⁶ Извор: Републички завод за статистику – <http://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/G2017/pdf/G20172023.pdf> (17.01.2018.)

Табела 1. Укупан број становника на територији града Суботице⁷

Кретање укупног броја становништва општине Суботица до 1981. године бележи тенденцију раста, а од 1981. године до последњег пописа 2011. године уочена је негативна тенденција. Развој становништва Суботице карактерише три глобална демографска процеса: (1) укупна депопулација (пад броја становника); (2) природна депопулација (број умрлих становника превазилази број живорођене деце) и (3) демографско старење. Током 90-тих година дошло је до бројних друштвено-економских и политичких промена који су утицали на кретање броја становника. Највећи утицај на демографске промене имала су велика миграциона кретања која су допринела приливу избеглих и расељених лица у Суботицу, с једне стране, док је економска и политичка нестабилност допринела повећаном одласку у иностранство, с друге стране. Сложен биланс ових кретања само је једна компонента укупне динамике, а у садејству са природним кретањем које карактерише наставак биолошке депопулације, те урушавање целокупне привреде и лоше спроведени процеси приватизације, довели су до смањења броја становника.

Према подацима Пописа становништва 2011. године, радни контингент града Суботице (старосна група узраста од 15 до 64 године) је износио 97.448 особа, односно 68,84% од укупног броја становника, док је просечна старост становништва износила 41,9 година. У 2012. години, долази до смањења броја радног контингента града Суботице услед негативног природног прираштаја. Укупан број радно способног становништва је износио 96.844 особа, односно 68,76%, а просечна старост је остала непромењена. У 2013. години, наставља се смањење броја радно способног становништва те је радни контингент износио 68,52% од укупног броја становника, односно 96.080 особа. Просечна старост становника је, у 2013. години, износила 42,15 година. Исти тренд се наставља и у 2014. години. Број радно способног становништва износио је 95.151 лица, односно 68,15% од укупног броја становника, док је просечна старост становништва наставила са растом и износила је 42,3 године. Током 2015. године наставља се негативни тренд у броју радног контингента становништва и пада на бројку од 94.129 особа.⁸ Током 2016. године наставља се негативни тренд у броју радног контингента становништва и пада на бројку од 93.251 особа, просечна старост износи 42,6 година.⁹

⁷ Извор: Републички завод за статистику – Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији 2011, Становништво књига 2 „Старост и пол, подаци по насељима“ ИСБН 978-86-6161-028-8. – ст. 106-110

⁸ Извор: Републички завод за статистику – Саопштење СН70 (број 187 год ЛХВ, 15.07.201.) Статистика становништва “Процене становништва у Републици Србији у 2014. години” СРБ187 СН70 150715 и обрада на основу података са: <http://webzrs.stat.gov.rs/WebSite/Public/ReportResultView.aspx?rptKey=indId%3d18030302IND01%26102%3dRS1%2cRS12%2cRS125%2c80438%2640%3d0%2c00%2c01-4%2c05-9%2c10-14%2c15-19%2c20-24%2c25-29%2c30-34%2c35-39%2c40-44%2c45-49%2c50-54%2c55-59%2c60-64%2c65-69%2c70-74%2c75-79%2c80-84%2c85%262%3d201100%2c201200%2c201300%2c201400%2c201500%2623%3d0%2c1%2c2%26sAreaId%3d18030302%26dType%3dName%26lType%3dSerbianCyrillic> (05.01.2017.)

⁹ Извор: Републички завод за статистику – Општине и региони у Републици Србији, 2017. ИССН 2217-7981

Суботица	Попис 2011	Процена 2012	Процена 2013	Процена 2014	Процена 2015	Процена 2016
Радни контингент (15-64 година)	97.448	96.844	96.080	95.151	94.129	93.251
% у укупном броју становника	68,84%	68,76%	68,52%	68,15%	67,71%	67,41%
Просечна старост	41,9	41,9	42,2	42,3	43,1	42,63

Табела 2. Преглед Радног контингента и просечне старости по годинама

Према подацима Пописа становништва 2011. године, у групи радно способног становништва града Суботице, најзаступљенија је старосна група људи од 55 до 59 година старости, која износи 11.405 особа, односно 13,03% радно способног становништва. Друга група по бројности је старосна група људи од 50 до 54 година старости, која броји 10.614 лица и чији удео износи 10,89% од укупног броја радно способног становништва. Затим следи старосна група од 30 до 34 године старости, чији удео износи 11,90% у укупном броју радно способног становништва. Забрињавајући податак је, да је удео групе људи старосног узраста од 15 до 19 година у радно способном становништву, најмањи од свих старосних категорија и износи свега 7,94% или 7.733 особа.

Запосленост

Републички завод за статистику објавио је податке о регистрованој запослености за 2015. годину, према новом извору – Централном регистру обавезног социјалног осигурања (ЦРОСО). Такође, развијена је нова методологија заснована на комбиновању података ЦРОСО и Статистичког пословног регистра (СПР).

Преласком на нови извор података проширује се обухват пословних субјеката, па самим тим и броја запослених у тим субјектима, укључујући све модалитете запослености.

Дефиниција регистроване запослености: под појмом запослени подразумевају се лица која имају формално правни уговор о запослењу, односно заснован радни однос са послодавцем, на одређено или неодређено време; лица која раде ван радног односа, на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова; лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи; као и лица која обављају пољопривредне делатности а налазе се у евиденцији Централног регистра обавезног социјалног осигурања.

Укупан број запослених у 2016. години износио је 44.071 лица. Запослених код правних лица и предузетника, у радном односу и ван радног односа, као и лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи било је 42.501. Регистрованих индивидуалних пољопривредника било је 1.570. што је у односу на предходну годину мање за 54 регистрована пољопривредна газдинства.

Град Суботица		просек 2016.
Укупно		42.501
	Пољопривреда, шумарство и рибарство	717
	Рударство	6
	Прерађивачка индустрија	13.328
	Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	402
	Снабдевање водом и управљање отпадним водама	555
	Грађевинарство	1.632
	Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	7.006
	Саобраћај и складиштење	2.949
	Услуге смештаја и исхране	1.624
	Информисање и комуникације	826
	Финансијске делатности и делатност осигурања	1.049
	Пословање некретнинама	135
	Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	1.450
	Административне и помоћне услужне делатности	926
	Државна управа и обавезно социјално осигурање	2.059
	Образовање	2.668
	Здравствена и социјална заштита	3.504
	Уметност, забава и рекреација	723
	Остале услужне делатности	941
	Регистровани индивидуални пољопривредници	1.570

Табела 3. Регистрована запосленост у Суботици, 2016. – годишњи просек.¹⁰

Посматрајући структуру запослених на територији Града Суботице према делатностима током 2016. године, може се закључити да је највећи број запослених у сектору прерађивачке индустрије, затим у сектору трговине на велико и мало и поправци моторних возила, на трећем месту су запослени у оквиру сектора здравствене и социјалне заштите. Са друге стране, најмањи број запослених је у сектору пословања некретнинама, затим у сектору снабдевања електричном енергијом, гасом и паром, док су на трећем месту запослени у оквиру сектора снабдевање водом и управљање отпадним водама.

Индустрија и МСП

Индустрија Суботице је била разноврсна. Поред прехранбене индустрије у разним својим подсекторима, интензивно су се развијали електро-метални комплекс, хемијска индустрија, индустрија текстила, производња обуће, чарапа, штампарије и грађевинарство. У односу на њих може се очекивати мање или више интензиван развој и у будућности, јер располажу потребним ресурсима (капацитети, знање и искуство, потребна радна снага, сировинска основа или расположиве компоненте, тржиште).

Прерађивачка индустрија се сматра најјачом индустријском граном Суботице, а чини је електро и машинска индустрија односно електромашиноградња, подсектор индустрије који је у дубокој кризи, али у коме још увек постоје значајни развојни потенцијали. У оквиру прехранбене

¹⁰ Извор: Републички завод за статистику – Општине и региони у Републици Србији, 2017. ИССН 2217-7981
Годишњи просек је израчунат као аритметичка средина броја запослених за свих 12 месеци.

индустрије заступљени су подсектори производње, кондиторске индустрије, производње сточне хране. У оквиру текстилне индустрије такође се уочавају позитивна померања, посебно област чарапарства представља значајан потенцијал. Занатство и штампарије представљају препознатљиви део привреде Суботице. Анализе показују да се као слабији подсектори у овом тренутку могу истаћи хемијска индустрија, коју следи приватни капацитети за производњу и прераду меса. Такође и некад моћна индустрија прераде воћа и поврћа је услед неадекватне приватизације у дубокој кризи. Неколико мањих винарија отвара ново тржиште за локалне винаре.

Када је реч о малим и средњим предузећима, она су концентрисана углавном у области трговине и услуга, а када је реч о прерађивачкој индустрији, има их у области прехранбене индустрије, прераде пластике, текстилне индустрије. Предузетничке радње се такође у највећем делу концентришу у секторима трговине, услуга, посебно превоза, а тек мањи део њих је активан у области прехранбене производње, прераде пластике или електро-металне индустрије.

Посматрајући структуру привреде града према делатностима, закључује се да највећи број привредних друштава и предузетника делује у оквиру сектора: трговина на велико и трговина на мало; поправка моторних возила и мотоцикала.

Понуда радне снаге

Područje rada/ Grupa zanimanja	Nezaposlena lica na dan 31.12.2017. godine				Prijavljene potrebe		Zapošljavanje				Zapošljavanje sa evidencije			
	Ukupno		be sa invaliditetom				Ukupno		Osobe sa invaliditetom		Ukupno		Osobe sa invaliditetom	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Osobe sa invaliditetom	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
	5.858	2.761	408	165	1.369	0	21.992	10.303	422	178	3.706	1.913	422	178
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	364	212	42	17	22	0	1.706	498	30	15	258	93	30	15
Šumarstvo i obrada drveta	71	21	4	1	14	0	516	115	34	9	167	61	34	9
Geologija, rudarstvo i metalurgija	8	4	1	1			258	88	1	1	7	2	1	1
Mašinstvo i obrada metala	347	23	54	7	76	0	1.790	282	35	10	288	53	35	10
Elektrotehnika	190	12	10	0	20	0	568	109	9	1	122	41	9	1
Hemija, nemetali i grafičarstvo	158	106	8	6	18	0	956	499	10	8	124	69	10	8
Tekstilstvo i kožarstvo	291	275	38	35	59	0	1.090	910	35	24	296	262	35	24
Komunalne, tapetarske i farbarske usluge	41	4	5	0	50	0	1.150	588	64	26	318	178	64	26
Geodezija i građevinarstvo	213	87	8	1	68	0	878	77	18	2	159	18	18	2
Saobraćaj	159	33	6	1	55	0	1.440	111	14	6	182	22	14	6
Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	254	165	24	17	125	0	5.021	2.912	96	40	793	481	96	40
Ekonomija, pravo i administracija	485	294	15	6	74	0	3.320	1.813	43	17	519	321	43	17
Vaspitanje i obrazovanje	121	98	3	2	11	0	769	566	4	4	92	71	4	4
Društveno - humanističko područje	84	61	3	2			117	94	1	1	14	10	1	1
Prirodno - matematičko područje	71	43	0	0			34	9	0	0	5	2	0	0
Kultura, umetnost i javno informisanje	48	32	1	1			341	191	0	0	30	15	0	0
Zdravstvo, farmacija i socijalna zaštita	89	72	3	3	49	0	1.237	988	14	5	210	151	14	5
Fizička kultura i sport	2	0	0	0			44	6	0	0	7	0	0	0
Ostalo	2.862	1.219	183	65	728	0	757	447	14	9	115	63	14	9

Табела 4. Понуда радне снаге на дан 31.12.2017. године.¹¹

Табела приказује потребе послодаваца у сфери новог запошљавања, као и потребе новог запошљавања по подручју рада/група занимања у 2017.години. Узимајући у обзир три највећа подручја рада, запажању су да је највише потреба за радном снагом било из подручја рада

¹¹ Извор: Статистика Националне службе за запошљавање, Понуда радне снаге на дан 31.12.2017. године., Суботица, 2017

трговине, угоститељства и туризма, следи машинство и обрада метала и затим економија, право и администрација.

Што се тиче запошљавања, највише је запослених лица у области трговине, угоститељства и туризма, затим у области економије, права и администрације, односно у области комуналне, тапетарске и фарбарске услуге.

Индустријско - пословне зоне у Суботици

У циљу ефикасног решавања проблема економске стагнације и смањење стопе незапослености, Град Суботица је препознао успешну формулу и почетком 2010. године покренуо активности са циљем привлачења домаћих и страних инвестиција. Поред отварања нових радних места, реализацијом инвестиција стичу се многи предуслови прилива средстава у буџет Града наплатом пореза на зараде, пореза на имовину, те накнаде за екологију. Треба имати у виду чињеницу да ће поједина јавна и јавно комунална предузећа дугорочно наплаћивати енергенте и пружати услуге инвеститорима, инвеститори имају тенденцију ангажовања локалних пројектантских и грађевинских оператива, као и ангажовање мањих локалних фирми и предузећа за потребе функционисања и пословања, реализацијом инвестиција долази до повећања извоза као и увођење и овладавање новим технологијама и процедурама .

Јануара 2010. године Град оснива Јавно Предузеће “Привредно технолошки паркови Суботица“ као једино предузеће у Србији чија се делатност искључиво односи на привлачење директних инвестиција. Мисија овог предузећа је оживљавање привреде Града, нарочито у области производње, реализацијом “греенфиелд“ инвестиција. Предузеће је функционисало до краја 2016. године када је угашено због Закона о буџетском сиситему.

Од краја 2010. године предузеће "Dunkermotoren" д.о.о. се у Суботици бави производњом микромотора. Од октобра 2012. године, " Dunkermotoren" д.о.о. као купац, послује у оквиру производне хале површине око 4.800 м² у власништву предузећа за управљање слободном зоном "Суботица" у Индустијској зони "Мали Бајмок", у оквиру режима слободне зоне. Инвеститор тренутно запошљава око 100 радника и има намеру да у наредном периоду запосли око 200 радника. Ова компанија је у оквиру инвестиције имплементирала и свој развојни центар. Године 2012. извршена је аквизиција „Dunkermotoren“-а од стране америчке компаније „Ametek“ која је један од светских лидера у производњи електронских инструмената и елетромеханичких направа. Дана 2. јула 2015. године „Ametek“ је отворио нови производни погон за израду микромотора (Flore Care and Specialty Motors Division) у оквиру екстериторијалног дела Слободне зоне „Суботица“ и тренутно запошљава око 150 радника, док у следећем периоду ова компанија има намеру да прошири капацитете у оквиру подручја слободне зоне.

У септембру 2010. године потписан је Меморандум о разумевању са немачким инвеститором "Norma Group" који се бави изградом компонената за аутоиндустрију. Ова компанија је на основу Уредбе о условима, начину и поступку под којима грађевинско земљиште у јавној

својини може отуђити или дати у закуп по цени мањој од тржишне цене, односно закупнине или без накнаде, као и услове, начин и поступак размене непокретности (у даљем тексту: Уредба), задовољила све критеријуме и потписивањем Уговора 23.11.2010. године стекла право укњижења парцеле у власништво без накнаде. Предузеће "Norma група Југоисточна Европа" д.о.о. од јула 2011. године послује у новоизграђеном производном објекту од око 13.000 м² у Индустијској зони "Мали Бајмок", у режиму слободне зоне и тренутно запошљава око 430 радника.

У фебруару 2011. године потписан је Меморандум о разумевању са немачким инвеститором "Continental-Contitech" који се бави израдом компонената за аутоиндустију. Ова компанија је задовољила све критеријуме на основу Уредбе и потписивањем Уговора 15.09.2011. године, стекла право укњижења парцеле у власништво без накнаде. Од новембра 2012. године инвеститор послује у оквиру новоизграђеног производног објекта прве фазе, површине око 6.000 м², на локацији Индустијске зоне "Мали Бајмок", у оквиру режима слободне зоне и тренутно запошљава око 650 радника. Дана 8. јула 2015. године потписан је нови Меморандум о разумевању са „Contitech Fluid Serbia“ као повезаним лицем инвеститора, а на основу којег ће инвеститор током 2016. године започети изградњу новог производног објекта од 12.200 м² као реализацију друге фазе своје инвестиције у Суботици, у оквиру којег има намеру да у периоду од три године запосли додатних 500 радника.

У новембру 2011. године потписан је Меморандум о разумевању са аустријским инвеститором "Swarovski" који се бави производњом и обрадом кристала и кристалних компоненти. Ова компанија је на основу Уредбе, задовољила све критеријуме и потписивањем Уговора 20.03.2012. године, стекла право укњижења парцеле у власништво без накнаде. "Swarovski Subotica" д.о.о. је почетком 2015. године завршио изградњу производног објекта (прва фаза) површине око 15.000 м² на локацији Индустијске зоне "Мали Бајмок" у оквиру режима слободне зоне. У наредне три године од добијања Употребне дозволе за производни објекат, "Swarovski Subotica" д.о.о. има намеру да запосли око 600 радника. Такође, уколико се створе погодни економски и тржишни услови, ова компанија би на истој парцели започела изградњу новог производног објекта (друга фаза) и запослила око 300 радника.

Новембра 2011. године потписан је Меморандум о разумевању са италијанским инвеститором "Calzedonia" који се бави производњом дечијих, женских и мушких чарапа, купаћих костима и доњег веша робних марки "Calzedonia", "Intimissimi", "Falconeri" и "Tezenis". Инвеститор је на основу Уредбе задовољио све критеријуме и потписивањем Уговора 26.04.2012. године, стекао право укњижења парцеле у власништво без накнаде. "Calzedonia" је основала ћерку компанију "Gordon" д.о.о. која је од новембра 2013. године започела производњу у новоизграђеном производном објекту (прва фаза) површине око 12.000 м² на локацији Индустијске зоне "Мали Бајмок" и тренутно запошљава близу 1.100 радника. У наредне три године, "Gordon" д.о.о. има намеру да запосли око 1.000 радника, а уколико се створе погодни

економски и тржишни услови, ова компанија би на истој парцели започела изградњу новог производног објекта (друга фаза) и запослила око 200 радника.

Маја 2013. године потписан је купопродајни уговор за две грађевинске парцеле на Индустијској зони “Мали Бајмок“ са италијанским инвеститорима “Leonardo“ и “Givi“ који се баве производњом обуће и кожне галантерије. Новооснована предузећа “Perseo“ и “G.C. 013“ започели су припремне активности за реализацију инвестиција.

Током 2016. године завршена је изградња Пословно производне хале у Привредној зони „Мали Бајмок“, а у првом кварталу 2017. године исходована је употребна дозвола, те је на тај начин објекат стављен у функцију. С обзиром да је Пословно производна хала у власништву Града Суботице, с једне стране, обогатиће се инвестициона понуда града у сфери „грејфилд“ инвестиција, док ће са друге стране, Град остваривати одређене приходе од давања хале у закуп новим инвеститорима. Током 2016. године завршена је изградња новог двосмерног саобраћајног прикључка на државни пут 1б реда, као и изградња коловоза и тротоара. Изградње обезбедио се бољи, безбеднији, сигурнији и ефикаснији саобраћај у оквиру Привредне зоне „Мали Бајмок“, за све запослене грађане Суботице, постојеће и будуће производне компаније.

Током 2017. године израђена је пројектно-техничка документација, на основу које изграђен објекат Царинског терминала, за који је крајем године исходована употребна дозвола. Поред тога, на основу растућих потреба присутних инвеститора за електричном енергијом, изграђен је 20 kV кабловски вод од ТС 110/20 kV „Суботица-4“ до северне границе Привредне зоне „Мали Бајмок“. Услед повећане потрошње воде на месечном нивоу и потреба присутних инвеститора, до привредне зоне „Мали Бајмок“ изграђен је нови вод.

Почетком 2017. године потписан је купопродајни уговор за грађевинску парцелу у оквиру Привредне зоне „Мали Бајмок“ са италијанским инвеститором „Caminada“, који се бави производњом производа од пластике. Током 2018. године, „Caminada“ би требала да оконча изградњу производне хале која представља прву фазу њихове планиране инвестиције у Суботици. Са друге стране, италијански инвеститор „Ondaplast“, откупио је халу од фирме „Metro“ и тренутно врши адаптацију хале, односно прилагођавање хале за лаку производњу.

Очекиване инвестиције и даљи кораци

Оснивањем новог Секретаријата за инвестиције и развој у оквиру Градске управе, Град Суботица је на себе преузео послове које су били у надлежности ЈП Привредно-технолошки паркови Суботица у ликвидацији. С тим у вези, настављени су преговори са неколико потенцијалних инвеститора из области производње и комерцијалног сектора који се налазе у различитим фазама.

У циљу креирања позитивне пословне климе пословања за све постојеће и будуће инвеститоре, предузимају се активности даљег инфраструктурног опремања локација намењених, како за „гринфилд“ тако и за „браунфилд“ и „грејфилд“ инвестиције.

На основу захтева више инвеститора који су присутни у Привредној зони „Мали Бајмоќ“, за 2018. годину се планира изградња новог паркинг простора намењена возилима радника који су запослени код њих. Са друге стране, уколико се успешно заврше поступци експропријације земљишта, у плану је изградња нових саобраћајница, како би се повећала безбедност саобраћаја и смањили саобраћајни застоји и гужве.

Реализацијом свих планираних активности и пројеката, локација Привредне зоне „Мали Бајмоќ“ задржаће висок степен атрактивности за постојеће присутне инвеститоре, с једне стране, односно повећаваће своју атрактивност за нове инвеститоре, с друге стране. Новим запошљавањем наших суграђана оствариће се вишеструке користи за нашу заједницу: број незапослених суграђана ће се смањивати; повећаваће се животни стандард суграђана као и приходи Града Суботице.

Туризам у функцији економског развоја

Туристичка привреда града, према основним економским индикаторима, даје релативно мали допринос укупном економском развоју. Без обзира на идентификоване потешкоће, град Суботица, са својом туристичком дестинацијом Палић, заузела је значајно место у Стратегији развоја туризма Републике Србије, Националном инвестиционом плану туризма Републике Србије и Програму привредног развоја АП Војводине¹².

Стратегија развоја Републике Србије, језера Палић и Лудаш третирају као дестинацију првог степена, која може да привуче снажан микс међународних, националних, регионалних и локалних гостију. Из различитих извора, финансирају се пројекти инфраструктуре, попут ТИЦ Палић и реконструкције објекта Велика тераса, Женски шtrand, поплочавање стаза Великог парка на Палићу; као и израда потребне техничке документације и пројеката за битне будуће активности изградње инфраструктуре. За источну обалу обалног појаса језера Палић израђен је и усвојен план детаљне регулације, урађена парцелација и започет процес експропријације. Тренутно је у изради пројекат парцелације за део обалног појаса Палићког језера – јужна и западна обала IV сектора и обале III сектора језера Палић. Такође у процесу израде је и план детаљне регулације за регулацију обалног појаса Лудашког језера. Захваљујући Мастер плану развоја Бање Палић и Програму развоја туризма региона језера Палић 2015, створена је стручна основа за даљи развој, која предвиђа искоришћеност позитивних одлика дестинације, историјски имиџ летовалишта и бањског купалишта. Добра локација и доступност главним потенцијалним тржиштима, снажна културолошка позадина и квалитетно тржишно окружење, шансе су развоја целокупног ланца вредности дестинације са могућношћу целогодишњег пословања. Започето је неколико приватних инвестиционих активности на изградњи савремених, ексклузивних смештајних и угоститељских капацитета, са свим пратећим садржајима, које тражи данашњи софистицирани, мобилни и

¹² Туризам представља огромни потенцијал што је потврђено и у стратегији развоја туризма Републике Србије који Суботицу и Палић ставља у прва 4 приоритета.

динамични туриста.

На територији Суботице константно се подиже квалитет туристичке понуде и унапређују туристички потенцијали који почивају на етнографском наслеђу, нпр. ревитализују се напуштени салаши, обнављају се виногради, чарде, што свакако доприноси повећању запослености у овој области.

Током 2011. године, у складу са препорукама из Плана развоја туристичког комплекса Палић, интензивно се радило на изградњи комуналне и туристичке инфраструктуре, одржавању и реконструкцији објеката у власништву Града Суботице, као и на објектима на којима је Град Суботица носилац права кориштења, који представљају културну баштину и значајни су за туристичку инфраструктуру. Тако је изграђено 8.500 м² приватних објеката туристичке намене и легализован одређени број стамбено-пословних објеката. Завршене су или су у току инвестиције реконструкције у објекте: Женски шtrand, Велика тераса, Багољвар; поплочавање дела стаза Великог парка, паркинг у улици Јожефа Хегедиша, канализација у улицама око језера, у току је процес препарцелације земљишта око језера за успостављање заштитног појаса (зелене бафер зоне) и др.

У току 2016 године је настављено поплочавање шеталишта и завршено бетонирање дела шеталишта улица око Великог парка. Поред тога завршена је I фаза реконструкције термалног базена и његове околине.

Током 2017.године реализовани су следећи пројекти: Реконструкција пешачке стазе на Пешчаној плажи на Палићу, чиме се посетиоцима и локалном становништву омогућило да уживају у шетњи, одмору и разгледању Палића једнако квалитетно и на Источном делу обале језера Палић; Радови на реконструкцији кошаркашког терена и изградњи теретане на отвореном у делу Палића где се и налази „Парк физичке културе“ чиме се знатно допринело развоју спортског и рекреативног туризма, али и унапређењу саме туристичке понуде Палића; Адаптација дела Летње позорнице на Палићу, као објекта од велике важности за развој туризма, конкретно манифестационог туризма на Палићу, која је након прве фазе реконструкције и уређења одмах стављена у функцију, а средства за наставак радова обезбеђена су и планирани радови биће завршени до краја јуна 2018.године; Реконструкција Термалног базена на Палићу у оквиру унапређења бањског и рекреативног туризма, и уопште промоције палићке термо-минералне воде, допринела је повећању квалитета туристичке понуде а што је, како су и резултати показали, утицало на повећање броја корисника Термалног базена;

Уређење и урбано опремање Великог парка на Палићу, које је подразумевало наставак поплочања стаза у Великом парку и постављањем новог урбаног мобилијара, као и реконструкцију источног дела објекта од веома велике туристичке важности, конкретно за развој МИЦЕ туризма- Велика тераса.

У 2017.години реализоване су планиране активности у оквиру пројекта Немачке банке KfW у сарадњи са Градом Суботица, које за циљ имају чишћење језера Палић и изградњу

пешачке и бицикличичке стазе дуж језера Палић. Процес експропријације земљишта био је приоритет у 2017. години, који је имао за циљ успоставу правног основа за изградњу стазе. Овај пројекат дугорочног је карактера и одвија се по фазама, а током 2018. године очекује се наставак активности на експропријацији и почетак изградње пешачке и бицикличичке стазе.

За 2018. годину обезбеђена су средства за санацију дела мола на Мушком шtrandу, као и за наставак радова на Летњој позорници и завршетку радова на источном крилу Велике терасе. У плану су и пројекти изградње Торња за веслаче и приступног мола на Источној обали језера у циљу унапређења и развоја спортског туризма на Палићу, као и средства неопходна за наставак реконструкције Термалног базена на Палићу и изградње СПА Палић, као и наставак поплочања у Великом Парку и дуж источне обале језера Палић, који ће у многоме допринети унапређењу туристичке понуде Палића и развоју манифестационог, спортског, бањског и рекреативног туризма на Палићу.

Планирају се новине и на страни заштите животне средине – делимична санација Крвавог језера, извођење птичјег острва, међународног коридора за птице, постављање филтера између језера Палић и Крвавог језера ради задржавања неаутохтоних риба. У плану је и коегзистирање заштићеног подручја и туристичког територија на примеру отаварања тапшиног канала, прелаз за посетиоце и прелази за мале животиње.

Реализацијом планираних активности очекује се и већа заинтересованост посетилаца, туриста и локалног становништва за Палић, што даје задатак управљачу да посебан акценат стави на унапређење и повећање туристичке понуде у смислу манифестација, као и развоју конгресног односно МИЦЕ туризма, упоредо са развојем бањског, односно спортско- рекреативног туризма.

Константном реализацијом пројеката и систематичним планирањем даљег развоја туристичких потенцијала Палића, унапређењем квалитета туристичке понуде и инфраструктуре привући ће већи број туриста, који ће допринети расту тражње за смештајним капацитетима и услугама хотела, хостела и других видова смештаја и услуга (ресторани, кафићи, козметички салони, и др) на Палићу што ће се одразити како на увећање прихода привредних друштава на Палићу, тако и на повећање прихода на основу пореза.

За даљи развој туристичке дестинације Палић, у складу са Програмом развоја туризма региона језера Палић 2015, неопходно је помоћи и стимулисати мале предузетнике (пружаоце услуга смештаја у туристичком делу Палића) при samozapoшљавању, односно регистрацији соба или кућа за одмор. Потребно је стимулисати и постојеће регистроване предузетнике у запошљавању стручног, образованог кадра за потребе сектора туризма и угоститељства, попут: рецепционара, собарица, конобара, помоћних радника у кухињи, ноћних чувара и другог, како би се квалитетом услуге побољшала примамљивост дестинације Палић. Квалитет услуге ангажованих туристичких водича ће допринети свеукупном имиџу дестинације.

Сарадња са репрезентативним синдикатима

Кроз рад Социјално-економског савета Републике и на локалном нивоу, као и закључивањем посебних споразума и протокола о сарадњи и заједничком деловању између појединих социјалних партнера, размењивана су мишљења и усаглашавани ставови социјалних партнера о појединим питањима од заједничког интереса где синдикати играју веома значајну улогу а посебно у настојањима да се постојећа радна места очувају и унапреди поштовање права запослених, све у складу са законима и европским стандардима.

СТАЊЕ И ТОКОВИ НА ЛОКАЛНОМ ТРЖИШТУ РАДА

Основни показатељи:

Незапосленост

Број незапослених у Суботици на дан 31.12.2017. године износио је 5.858 лица, од чега је 2.761 лица женског пола, односно 47,13%.

Град Суботица	децембар	децембар	децембар	децембар	децембар
	2013	2014	2015	2016	2017
Незапослени-укупно	11.442	10.089	8.879	7.528	5.858
Незапослени-жене	5.758	4.919	4.183	3.527	2.761
Незапослени-жене %	50,32	48,76	47,11	46,85	47,13

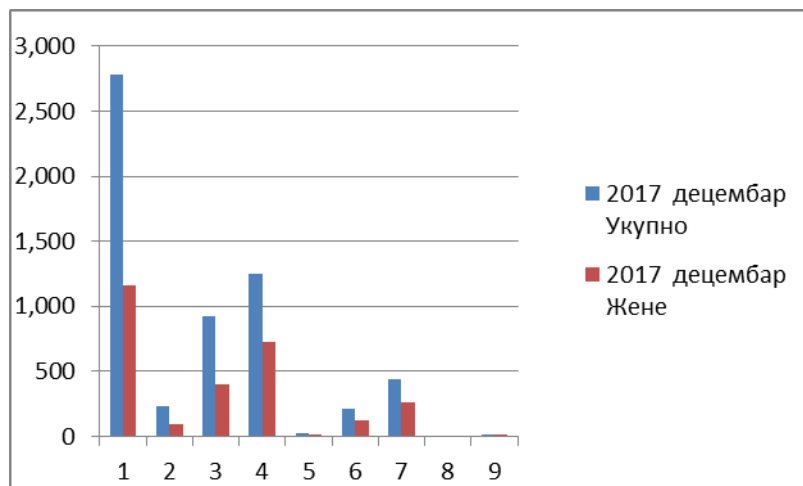
Табела 5. Број и полна структура незапослених у Суботици, по годинама.¹³

Посматрајући временски период за протеклих пет година, може се закључити да је у граду током изражен тренд пада броја незапослених лица. Исти закључак се може извести и ако се посматра број незапослених жена и њихово учешће у укупном броју незапослених лица.

Степен стручне спреме	2016 децембар		2017 децембар	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене
I	3.280	1.384	2.781	1.156
II	324	136	229	94
III	1.281	513	919	398
IV	1.700	926	1.253	725
V	32	10	24	5
VI	338	203	212	120
VII	570	353	440	263
VIII	3	2	0	0
Укупно	7.528	3.527	5.858	2.761

Табела 6. Преглед броја незапослених лица по степену стручне спреме у месецу децембру 2016/2017¹⁴

¹³ Извор: Национална служба за запошљавање – филијала Суботица Преглед броја запослених лица у месецу децембру од 2013. до 2017. године.

Графикон 1. Преглед броја незапослених лица по степену стручне спреме у месецу децембру 2017.

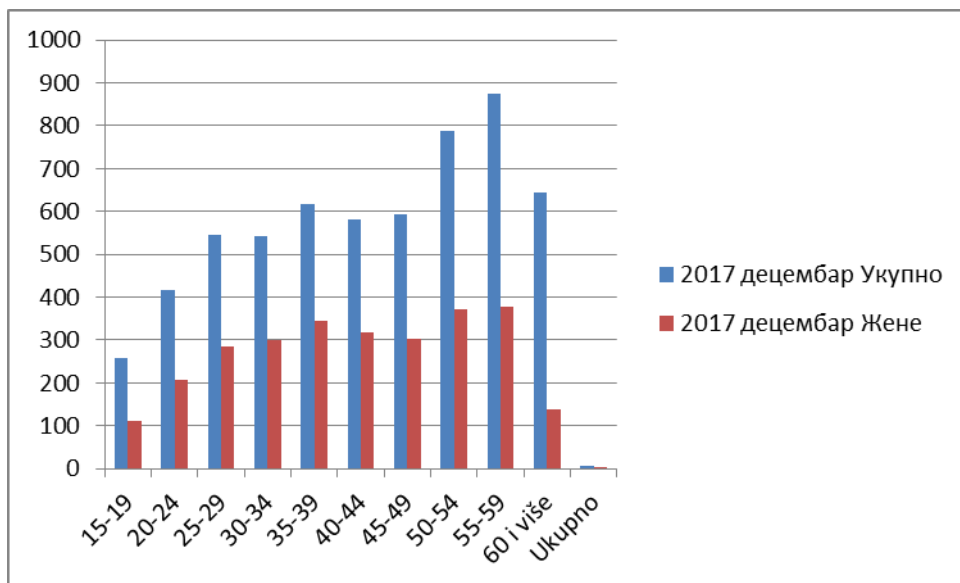
У односу на 2016. годину, структура незапослених лица према степену стручне спреме је готово иста, тако највише има лица са I степеном стручне спреме 2.781 (47,47%), затим са IV степеном 1.253 (21,39%), са III степеном 919 (15,68%), са VII степеном стручне спреме је 440 лица (7,51%), са II степеном 229 лица (3,91%), са VI степеном стручне спреме је 212 лица (3,61%), број лица са V степеном стручне спреме 24 (0,41%).

Година старости	2016 децембар		2017 децембар	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене
15-19	252	94	259	111
20-24	611	277	418	208
25-29	727	395	545	286
30-34	722	383	543	301
35-39	799	434	617	346
40-44	765	427	580	319
45-49	830	425	592	304
50-54	1.044	527	787	372
55-59	1.098	448	874	377
60 i više	680	117	643	137
Укупно	7.528	3.527	5.858	2.761

Табела 7. Преглед броја незапослених лица по годинама старости у месецу децембру 2017¹⁵

¹⁴ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по степену стручне спреме у месецу децембру 2017, Суботица, 2017

¹⁵ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по годинама старости у месецу децембру 2017, Суботица, 2017.

Графикон 2. Преглед броја незапослених лица по годинама старости у месецу децембру 2017.

Према годинама старости највеће учешће имају лица у групи од 55–59 година старости 874 лица (14,92%), следе лица односно популација од 50-54 године старости 787 лица (13,43%), затим старости од 60 и више године 643 лица (10,97%), лица у стросној групи од 35-39 година евидентирано је 617 лица (10,53%), старосну групу од 45-49 година чини 592 особе (10,10%), следи 40-44 године старости чини 580 лица (9,90%), старосна група од 25-29 година има 545 лица (9,30%), старосна група од 30-34 године има 543 особе (9,26%), старосна група од 20-24 године 418 особа (7,13%) и старосна група од 15-19 година има 259 особа (4,42%)

Структура незапослених лица – теже запошљиве категорије

Незапослена лица	Претходно радно искуство						Укупан број лица која спадају у угрожене категорије	Особе са инвалидитетом		Млади (до 30 година старости)		Дугорочно незапослени		Корисници новчане накнаде у случају незапослености	
	Први пут траже запослење / без радног искуства	Били у радном односу / радно ангаžовани		Укупно	Жене	Укупно		Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	
Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
5.858	2.761	1.684	891	4.174	1.870	5.489	407	165	1.222	605	3.526	1.605	334	162	

Технолошки вишкови		Технолошки вишкови - старији од 55		Самохрани родитељи		Оба незапослена родитеља		Интерно раселјена лица		Избеглице		Корисници материјалног обезбеђења	
Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
512	241	210	73	350	296	410	185	47	23	4	2	1.763	790

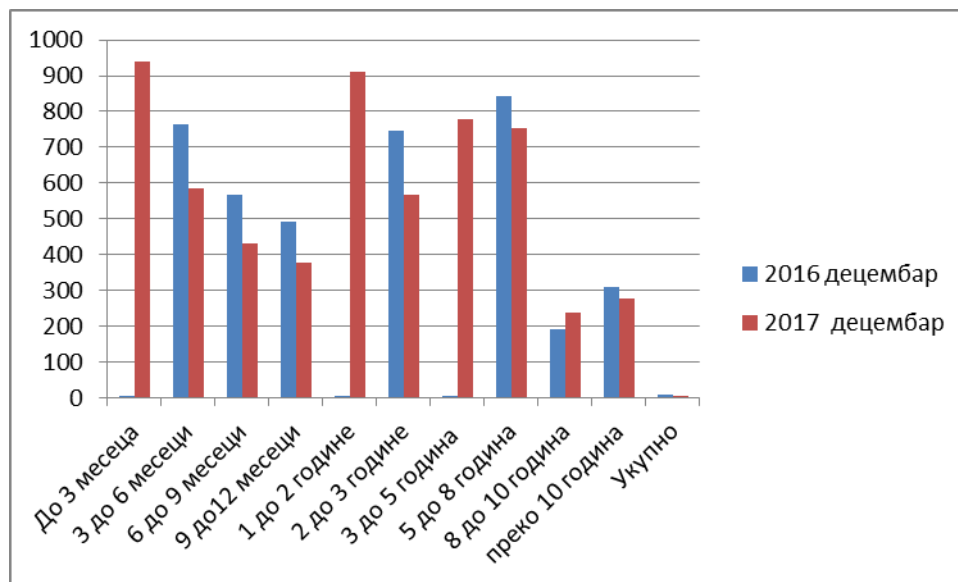
Деца у хранитељским породицама		Повратници из иностранства по споразуму о readmisiji		Повратници из затвора		Роми		Жртве трговине људима		Жртве породичног насиља		Остале угрожене категорије		Лица без школе или са непотпуним основном školом	
Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
0	0	0	0	1	0	323	159	0	0	0	0	70	25	1.411	598

Табела 8. Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2016 ¹⁶

Укупан број незапослених лица у Суботици закључно са децембром 2017. године износи 5.858., од чега је број жена 2.761 односно 47,13 %. Укупан број лица која спадају у угрожене категорије је 5.489, од тога особе са инвалидитетом 407 лица, млађи (до 30 година старости) 1.222, дугорочно незапослени 3.526 лица.

Дужина чекања на запослење	2016 децембар	2017 децембар
До 3 месеца	1.314	939
3 до 6 месеци	763	585
6 до 9 месеци	567	430
9 до 12 месеци	491	378
1 до 2 године	1.223	911
2 до 3 године	746	567
3 до 5 година	1.081	779
5 до 8 година	843	754
8 до 10 година	190	237
преко 10 година	310	278
Укупно	7.528	5.858

Табела 9. Преглед броја незапослених лица по годинама старости у месецу децембар 2016/2017¹⁷

Графикон 3. Преглед броја незапослених лица по дужини чекања на запослење 2016/2017.

Значајан, али нумерички тешко мерљив показатељ промене у структури радно активног становништа, који утиче и на запосленост односно незапосленост, је одлив младих високообразованих стручних кадрова. У том смислу су потребне комплексне и целокупне друштвено економске мере које ће подржати рад са студентима и ученицима завршних година у

¹⁶ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2016, Суботица, 2016

подизању њихових знања и способности за предузетништво и стварање предуслова за подстицај њиховог адекватног запошљавања.

Посебан нагласак треба ставити на јачање менаџерских способности лица која се samozapoшљавају, те на подстицање високо образованих лица на samozapoшљавање, јер њихово покретање бизниса носи са собом потенцијал повећаног запошљавања свих осталих категорија незапослених. У конкуренцији са глобалним тржиштем успешно могу да се носе само она предузећа који располажу потребним знањем и менаџерским вештинама.

Теже запошљива лица на тржишту рада

Рањивост одређених категорија на тржишту рада доводи до тога да те категорије - групације добијају статус теже запошљива лица. Стога ћемо говорити уједно и о рањивости и о тежем запошљавању и интегрисању на тржиште рада одређених категорија радно способног становништва.

Рањивост одређених категорија може бити резултат утицаја личних, економских и/или социјалних фактора, што их ставља у неповољан положај и негативно утиче на живот одређене групације. Фактори као што су старосно доба, степен образовања, инвалидитет, пол, етничко порекло, социјални положај и др. могу да представљају препреку у остваривању принципа једнаких могућности и доступности услуга на тржишту рада.

Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености прописује да је теже запошљив незапослени који због здравственог стања, недовољног или неодговарајућег образовања, социо-демографских карактеристика, регионалне или професионалне неусклађености понуде и тражње на тржишту рада, или других објективних околности теже налази запослење.

Када је реч о тржишту рада, рањивост се обично одређује према разним индикаторима тржишта рада који су испод просека у односу на укупно становништво радног узраста рада. Поменути индикатори су у случају рањивих категорија неповољнији од одговарајућих просечних вредности за укупно становништво радног узраста. Индикатори који се узимају у обзир су: стопа незапослености, стопа запослености, индикатори који се односе на квалитет запошљавања, степен запошљавања рањивих категорија и удео дугорочно незапослених у укупном броју незапослених и др. То значи да особе које припадају овим категоријама могу да се суоче са додатним препрекама при уласку на тржиште рада и да им може бити неопходна подршка за укључивање на тржиште рада и проналаска адекватног запослења.

Национална стратегија запошљавања за период 2011-2020. утврђује посебно осетљиве категорије на тржишту рада које треба да буду примарни корисници мера активне политике запошљавања. У ту категорију спадају: Роми, особе са инвалидитетом, рурално становништво, лица без квалификација/образовања, жене, млади (15-30 године старости), старија лица (преко 50

¹⁷ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по годинама старости у месецу децембру 2016/2017 године, Суботица

година живота), дугорочно незапослени, (лица су тражиоци запослења дуже од 12 месеци а посебно су наглашени они који траже посао дуже од 18 месеци), вишак запослених, корисници новчане накнаде, корисници новчане социјалне помоћи, самохрани родитељи, деца без родитељског старања, жртве породичног насиља, жртве трговине људима, интерно расељена лица, избегла лица, повратници из затвора и други.

Национални акциони плану запошљавања се прави на годишњем нивоу и он је у складу са Националном стратегијом 2011-2020. Сваке године категорије теже запошљивих лица у имају приоритет приликом укључивања у мере активне политике запошљавања.

У 2018.години **теже запошљива лица** које ће имати приоритет при укључивању у мере активне политике запошљавања како на нивоу Републике Србије тако и на територији Града Суботице су:

- млади до 30 година живота,
- жене,
- вишкови запослених,
- старији од 50 година,
- лица без квалификација и нискоквалификовани,
- особе са инвалидитетом,
- Роми,
- радно способни корисници новчане социјалне помоћи,
- корисници новчане накнаде,
- дугорочно незапослени (на евиденцији дуже од 12 месеци а посебно незапослена лица која траже посао дуже од 18 месеци),
- млади до 30 година старости са статусом деце палих бораца,
- млади до 30 година старости који су имали/имају статус детета без родитељског старања,
- жртве трговине људима и
- жртве породичног насиља.

У програме и мере активне политике запошљавања у 2018.години укључиваће се и **остала теже запошљива лица** из посебно осетљивих категорија незапослених као што су: рурално становништво, избегла и расељена лица, повратници према споразуму о реадмисији,

самохрани родитељи, супружници из породице у којој су оба супружника незапослена, родитељи деце са сметњама у развоју и сл.

У Националном акционом плану запошљавања за 2018. годину приоритет за укључивање у мере активне политике запошљавања имају теже запошљива лица. **Посебно су угрожена лица** која се истовремено суочавају са више фактора рањивости/отежане запошљивости. Одређеним програмима и мерама активне политике запошљавања подстиче се равноправнији положај ових лица на тржишту рада.

Вишак запослених

Према члану 153. Закона о раду, послодавац је дужан да донесе програм решавања вишка запослених, ако утврди да ће због технолошких, економских или организационих промена у оквиру периода од 30 дана доћи до престанка потребе за радом запослених на неодређено време и то за најмање: 10 запослених код послодавца који има у радном односу више од 20, а мање од 100 запослених на неодређено, 10% запослених код послодавца који има у радном односу најмање 100 а највише 300 запослених на неодређено и 30 запослених код послодавца који има у радном односу преко 300 запослених на неодређено. Програм је дужан да донесе и послодавац који утврди да ће доћи до престанка потребе за радом из наведених разлога најмање 20 запослених у оквиру периода од 90 дана, без обзира на укупан број запослених код послодавца. Код програма решавања вишкова запослених, послодавац је у складу са чланом 154. Закона о раду, дужан да пре доношења програма у сарадњи са репрезентативним синдикатом и републичком организацијом надлежном за запошљавање, предузме одговарајуће мере за ново запошљавање вишка запослених. У том смислу НСЗ има обавезу да сачини документ – Мишљење и предлог мера за запошљавање вишка запослених и да то сугерише послодавцу који ради програм решавања вишка запослених, а такође се наводе и активне мере које предузима НСЗ – које су актуелно на располагању, ново запошљавање или samozapoшљавање, могућност коришћења посредничких услуга, субвенција, обука и слично.

Филијала НСЗ у Суботици је у току 2017. године донела Предлог мера за спречавање броја отказа уговора о раду и мера за ново запошљавање вишка запослених по предлогу програма за решавање вишка запослених код послодавца - Ветеринарски завод „Суботица“ АД Суботица и Д.О.О. „Глорија“ Суботица. Ветеринарски завод „Суботица“ АД Суботица са укупним бројем запослених на неодређено време од 226 исказао је вишак запослених од 39 лица. Д.О.О. „Глорија“ Суботица са укупним бројем запослених на неодређено време од 26 исказало је вишак запослених од 15 лица. Што значи је Филијала Суботица донела Предлоге мера за спречавање броја отказа уговора о раду и мера за ново запошљавање за 54 лица исказаних као вишак запослених код два послодавца.

Жене на локалном тржишту рада

Према резултатима пописа становништва из 2011. године на територији града Суботице живело је 141.554 становника. У укупном броју становника, број жена износио је 73.514 у односу на број мушкараца који је 68.040. Велики број радно способних жена ради у зони такозване „сиве“ економије, на повременим пословима, на замени, као раднице код куће, као неплаћене или мање плаћене од мушкараца и тиме њихова друштвена искљученост бива сложенија. Можемо говорити о појави „стакленог плафона“ у друштву који произилази као коначни резултат економске и социјалне неравноправности полова. Она се огледа у неколико група фактора које проистичу једни из других:

1. укореењени ставови према мушкој и женској улози у друштву, који често одређују ниво и смер образовања младих жена,
2. сегрегација занимања по полу (традиционално женска занимања су мање плаћена, мање комплексна и наводно захтевају мање способности, а и у оним областима где раде већином жене – мушкарци су на руководећим положајима),
3. неједнако плаћање мушкараца и жена за исти посао у корист мушкараца, без обзира на усвојену законску регулативу (Закон о родној равноправности),
4. потешкоће жена у усклађивању пословних и приватних обавеза .

Иако су разлике у стопама запослености и активности и даље веома велике, постоји тренд постепеног смањивања. Смањивање разлика у основним индикаторима запошљавања мушкараца и жена евидентирано у периоду од 2006. године, указује да активна политика запошљавања коју спроводи Република Србија и подстицање запошљавања жена даје позитивне резултате. До сада је криза имала највећи утицај на делатности, попут грађевинског сектора и прерађивачке индустрије у којима су заступљени "мушки послови". Из тих разлога потребно је наставити родно равноправно спровођење мера активне политике запошљавања са посебном пажњом на укључивање жена у мере.

Општи индикатори неповољног положаја жена су:

- ▶ економска зависност,
- ▶ незапосленост и проблем заштите права запослених,
- ▶ родни стереотипи у друштву, на послу и снажан социјални притисак,
- ▶ бесплатан рад/привређивање жена на селу, и у приградским насељима са карактеристикама руралног подручја
- ▶ лоша координација између различитих институција и организација,
- ▶ неспровођење Закона о родној равноправности и Конвенције о правима жена
- ▶ проблеми у усклађивању приватних и професионалних улога жена,
- ▶ недовољна едукованост жена у вези са својим правима.

На евиденцији НСЗ од 5.858 незапослених лица на територији града Суботице, 2.761 лица су жене (47,13%).

Циљна група: Жене	Суботица	
	Укупно	%
Укупно	2.761	100,00%
I степен стручне спреме	1.156	41,87
II степен стручне спреме	94	3,40
III степен стручне спреме	398	14,41
IV степен стручне спреме	725	26,25
V степен стручне спреме	5	0,18
VI-1 степен стручне спреме	73	2,64
VI-2 степен стручне спреме	47	1,70
VII-1 степен стручне спреме	231	8,36
VII-2 степен стручне спреме	2	0,07

Табела 10. Преглед незапослених жена по степену стручне спреме

Структура незапослених жена према степену стручне спреме је следећа : највише незапослених лица је са I степеном стручне спреме 1.156 (41,87%), затим са IV степеном 725 (26,25%), са III степеном 398 (14,41%), са VII степеном стручне спреме је 231 лице (8,36%), са II степеном 94 лица (3,40%) са VI степеном стручне спреме је 47 лица (8,36%), док је најмањи број незапослених жена са V степеном стручне спреме – 5 (0,18%).

Самозапошљавање жена

Самозапошљавање је једна од мера активне политике запошљавања намењена незапосленим лицима са евиденције која имају намеру да покрену самостални бизнис и баве се приватним предузетништвом. Значајно учешће у програмима самозапошљавања на подручју града имају и жене. Неопходан услов за коришћење субвенција за самозапошљавање, поред незапослености, јесте и похађање обуке из предузетништва. Сва лица која желе учешће у програму самозапошљавања обавезна су завршити инструктивну обуку из области предузетништва у организацији НСЗ, након чега испуњавају услове за конкурисање. Током 2017. године на подручју града обуку је завршило 185 незапослених лица, од тога 100 жена или 54,00 %, што је више од половине укупног броја, односно учешће је веће за 5% у односу на претходну годину и на просечно истом нивоу као и ранијих година.

Код програма самозапошљавања учешће жена у укупном броју лица која су покренула самостални посао јесте 66%, што је за 20% више у односу на претходну годину и највеће до сада.

Предузетнице су највише регистровале радње из области различитих врста услуга, попут фризерско-козметичарских, угоститељских, здравствених, рачуноводствени и ревизорски послови,

затим у производној делатности – производња одеће и трговинској делатности, док су друге делатности врло мало заступљене. Овакав тренд развоја услуга се задржава на истом нивоу већ неколико година и није се значајно мењао. Запажен је благи пораст жена предузетница у области производње.

У оквиру женског предузетништва посебну групу чине агропредузетнице које започињу своје мале економске иницијативе на локацијама у приградским насељима чија се економија и развој превасходно базирају на пољопривреди. Ови предузетнички подухвати се покрећу у области диверзификације пољопривредне производње (узгајање нових сорти биљака, органска производња), прераде млека, воћа и поврћа, савремених облика бављења сточарством, у етно предузетништву као и иницијативама у сеоском туризму.

Иако се ова врста предузетништва у већини случајева одвија у оквиру газдинстава (регистрованих), она ипак спада у категорију samozapošljavanja жена, коју треба подржати са посебним обзиром на чињеницу да у овим приградским насељима живи 30% становништва града Суботице од чега најмање половину чине жене.

Други разлог за подршку samozapošljavanju жена у руралним подручјима Суботице чине одређења у оквиру Стратегије локалног одрживог развоја (СЛОП) која наглашавају важност унапређења пољопривреде и сеоског туризма као битних развојних потенцијала града. Према новим истраживањима (SeCons i Femina Creativa, UN Women) жене су главне иницијаторке нових идеја и представљају водећу снагу у преображају руралне економије.¹⁸

Поред програма samozapošljavanja, жене су имале значајно учешће и у другим програмима и мерама активне политике запошљавања, у програмима јавних радова и програмима субвенције за отварање нових радних места.

У програмима субвенције за отварање нових радних места учешће жена је 49%, односно мање од претходне године. У програмима јавних радова у 2017. години учешће жена износи 39,50%, што је такође нешто мање у односу на претходну годину, за 10%.

Ако се посматра учешће жена уназад неколико година у свим мерама активне политике запошљавања, учешће жена је на нивоу вишегодишњег просека, односно константно око половине укупног броја лица укључених у мере.

Особе са инвалидитетом на локалном тржишту рада

Особе са инвалидитетом се свакодневно суочавају са читавим низом препрека када је реч о њиховом запошљавању, почев од предрасуда, па све до архитектонских баријера и то на сваком кораку. Да би особе са инвалидитетом могле да задовољавају основне егзистенцијалне потребе њима се мора омогућити право на рад, те су потребне минималне измене у погледу радног

¹⁸ Према полазној студији о предузетништву жена у Србији (SeCon UN Women) и истраживањима Femine Creative, урбано женско предузетништво је у стагнацији односно опадању, док је предузетништво жена са села у порасту са много занимљивих нових идеја.

простора и унапређења могућности приступа радном месту. Чланом 24. Закона о запошљавању и професионалној рехабилитацији особа са инвалидитетом,¹⁹ наметнута је обавеза запошљавања особа из ове популације за све послодавце који имају више од 20 радника. Уз помоћ поменутих законских одредби, одређени број особа са инвалидитетом се укључио у свет рада, али то је и надаље недовољно.

Суботица има тежњу да постане град који ће се у потпуности прилагодити особама са инвалидитетом, тако да се последњих година велика пажња посвећује инклузији, како би лица са инвалидитетом постала активни чланови заједнице, који ће својим потенцијалом допринети развоју града. Примери позитивне праксе 2014., 2015., 2016. и 2017. године су показали да особе са инвалидитетом могу успешно да раде и постижу предвиђене резултате, разлике су идентификоване у начину рада и прилагођавању пословног простора.

Међутим, послодавци су само последњи корак у укључивању особа са инвалидитетом на тржиште рада. Целокупан процес образовања треба бити прилагођен и особама са инвалидитетом у стицању потребног знања и квалификација које тржиште изискује.

Град	Број незапослених		Број незапослених ОСИ		% учешћа ОСИ у Укупној незапослености	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	5.858	2.761	407	165	6,95	5,98

Табела 11. Преглед броја незапослених особа са инвалидитетом и њихово % учешће у укупној незапослености у Суботици

На евиденцији Суботичке филијала НСЗ је евидентирано 407 особа са инвалидитетом, од тога су 165 жене (40,54%), док је 242 лица мушког пола.

Циљна група: Особе са инвалидитетом	Укупно	Суботица		
		%	Жене	%
Укупно	407	100,00%	165	100,00%
I степен стручне спреме	176	43,24	61	36,97
II степен стручне спреме	53	13,02	22	13,33
III степен стручне спреме	84	20,63	45	27,27
IV степен стручне спреме	67	16,46	29	17,57
V степен стручне спреме	3	0,74	0	0

У припреми је Стратегија АПВ за побољшање положаја сеоских жена у Војводини, што би требало да отвори нове могућности у овим областима.

¹⁹ Извор: http://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/0/327_zakon_o_profesionalnoj_rehabilitaciji.pdf (20.01.2018.)

VI-1 степен стручне спреме	9	2,21	1	0,60
VI-2 степен стручне спреме	3	0,74	1	0,60
VII-1 степен стручне спреме	11	2,70	5	3,03
VII-2 степен стручне спреме	1	0,74	1	0,60

Табела 12. Преглед незапослених особа са инвалидитетом по степену стручне спреме

Према степену стручне спреме ситуација је следећа: највише има лица са I степеном стручне спреме 176 (43,24%), затим са III степеном стручне спреме 84 лица (20,63%), са IV степеном стручне спреме 67 лица (16,46%), са II степеном стручне спреме је 53 лица (13,02%), са VI степеном стручне спреме 12 лица (2,95%), са VII степеном стручне спреме 12 лица (2,95%) и са V степеном стручне спреме 3 лица (0,74%).

Општи индикатори неповољног положаја особа са инвалидитетом на тржишту рада су:

- ▶ економска зависност и немогућност да се из те зависности сопственим снагама изађе,
- ▶ архитектонске баријере,
- ▶ предрасуде и социјална изолованост,
- ▶ слаба мобилност која доводи до губитака у социјалним контактима, тешкоће у радној адаптацији,
- ▶ недовољна сензибилисаност послодаваца за потребе и могућности радног ангажовања.

Принципи усмерени против дискриминације који имају за циљ јачање свести друштва о потреби инклузије особа са инвалидитетом, као и о њиховим једнаким правима, која су универзална и важе за све су:

- повећање поштовања различитости коз индивидуална права,
- социјални приступ и уклањање баријера,
- подстицање инклузије кроз запошљавање,
- подршка процесу социјалне интеграције,
- јачање и ширење социјалних структура које садрже партиципативност,
- подизање нивоа обавештености и подизање свести јавног мњења.

Оно што је карактеристично за особе са инвалидитетом јесте да се само мали број лица запошљава у оквиру своје квалификације или стручне спреме, него се запошљавају према својим очуваним психофизичким могућностима.

Град	Број запослених са евиденције		Број запослених OSI са евиденцији		% учешће OSI у Укупном запошљавању	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	3.706	1.913	191	83	5,16	4,34

Табела 13. Запошљавање особа са инвалидитетом и њихово % учешће у укупном запошљавању у Суботици (од 01.01.2017. до 31.12.2017. године)

Од почетка године закључно са 31.12.2017. године у Суботици запослено је 191 особа са инвалидитетом, од тога 83 жена (43,45%), кроз јавне радове у 2017 години Град Суботица је омогућио да буду запослене и особе са инвалидитетом, те је пружена подршка и путем имплементације пројеката из сфере социјалне заштите.

Млади на локалном тржишту рада

Младима на тржишту рада у Суботици, иако често могу имати предност при запошљавању, недостатак радног искуства отежава процес првог запослења тако да је проценат оних који први пут траже посао изузетно висок. Део популације младих нема развијену свест о потреби самосталног развоја каријере. Недостатак вештина идентификован је у следећим областима: представљање послодавцима кроз писање радне биографије, као и вођење интервјуа са послодавцем и у оквиру тога потребно је развијати различите стилове наступа на интервјуима. С друге стране, млади су адаптивни и мобилни што креира предуслове лакшег запошљавања изван места боравка, и у срединама које су оријентисане на кадар са високом стручном спремом.

Достигнути ниво образовања младих је релевантан структурни индикатор нивоа образовања једног дела контингента радне снаге који у блиској будућности одређује развојни потенцијал земље.

Град	Број незапослених		Број незапослених Младих (до 30 година)		% учешћа Младих (до 30 година) у укупној незапослености	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	5.858	2.761	1.222	605	20,86	21,91

Табела 14. Преглед броја незапослених Младих (до 30 година) и њихово % учешће у укупној незапослености у Суботици

Током 2017, године на евиденцији НСЗ филијале у Суботици, незапослених лица млађих од 30 година било је 1.222 односно 20,86% укупне популације незапослених. Од укупног броја незапослених који спадају у групу млади (до 30 година) 10,32% су особе женског пола.

Циљна група: Млади (до 30 година)	Суботица			
	Укупно	%	Жене	%
УКУПНО	1.222	100,00%	605	100,00%
I степен стручне спреме	547	44,76	231	38,18
II степен стручне спреме	25	2,04	9	1,48
III степен стручне спреме	138	11,29	55	9,09
IV степен стручне спреме	297	24,30	174	28,76
V степен стручне спреме	1	0,08	1	0,16

VI-1 степен стручне спреме	3	0,24	1	0,16
VI-2 степен стручне спреме	46	3,76	32	5,29
VII-1 степен стручне спреме	165	13,50	102	16,86
VII-2 степен стручне спреме	0	0	0	0

Табела 15. Преглед незапослених младих (до 30 година) по степену стручне спреме

Највише незапослених младих је било без завршене основне школе , односно са I степеном стручне спреме 44,76%, затим, са IV степеном стручне спреме спреме 24,30%, док је са III степеном стручне спреме 11,29%, са VII степеном стручне спреме 13,50%.

Анализа запошљавања младих показује да се најчешће запошљавају кроз флексибилне облике рада на хонорарним, привременим и повременим пословима, ван просторија послодавца и да раде за ниже зараде.

Град	Број запослених са евиденције		Број запослених Младих (до 30 година) са евиденције		% учешћа младих (до 30 година) у Укупном запошљавању	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	3.706	1.913	1.293	690	34,89%	36,07%

Табела 16. Запошљавање Младих (до 30 године) и њихово % учешће у укупном запошљавању у Суботици (од 01.01.2017. до 31.12.2017.)

Са евиденције НСЗ од почетка године до 31.12.2017. године у Суботици се запослило 1.293 млада лица од чега 690 жена.

Програми који се реализују од стране Националне службе за запошљавање пружају младима прилику да успешније стартују на тржишту рада нудећи могућност стицања радног искуства, додатног оспособљавања за конкретан посао, финансијским подстицањем послодавца за запошљавање или у својству покретања сопственог бизниса. Као предузетници млади се готово искључиво одлучују за пружање услуга, жене за козметичарске и фризерске услуге, док су мушкарци неприкосновени у новим технологијама, као што су израда и одржавање програма за компјутере и у пружању услуга у занатству, као што су молерско-фарбарске услуге.

Један од програма активне политике запошљавања је и субвенционисање послодавца за **отварање нових радних места**, где се за запошљавање младих поред основног износа даје и додатни новчани износ. Једна од приоритетних категорија код ове врсте субвенције јесу млади до 30 година старости. На основу програма субвенционисање послодавца за отварање нових радних места у 2017. години запослено је 33 лица из ове категорије. У поређењу са претходном годином значајно је смањено учешће младих запослених кроз наведену меру, за око 50%.

Програми стручне праксе је програм намењен младима који су први пут радно ангажовани у струци коју су стекли током редовног школовања. Лица се по овом програму најчешће запошљавају у области школовања и социјалне заштите, као и у административним занимањима и медицини. Током 2017. године овим програмом обухваћено је 50 лица и сви су из категорије лица млађих од 30 година. За разлику од тога, ни једна млада особа са инвалидитетом није била укључена у програм стручне праксе.

Лица старија од 45 година живота

Раст стопе незапослености у старосној групи од 45 година живота линеарно се повећава из године у годину. Разлози за то су: велики број неуспелих приватизација, одлазак предузећа у стечај, смањење броја запослених услед економских потешкоћа у пословању фирми, затим подстицање запошљавања лица до 30 година живота, недостатка адекватних знања и вештина.

У старосној групи преко 45 година живота у Суботици има 2.896 лица (49,44%), од тога жена 1.190 (43,1%), што наводи на закључак да у овој категорији има више мушкараца него жена. Подаци показују да је већина лица ове старосне групе из запослености прешла у неактивност из разних разлога као што су: губљење мотивације за активно тражење посла јер се послодавци углавном одлучују за млађу радну снагу, недовољно знање и самим тим смањена могућност за запошљавање. Из поменутих разлога учешће лица преко 45 година живота у дугорочној незапослености и даље наставља да се повећава. У Локалном акционом плану запошљавања за 2011. годину као посебно осетљиве групе на тржишту рада у Суботици су идентификоване жене, млади, особе са инвалидитетом и Роми. Локалним акционим планом запошљавања за 2012., 2013., 2014. а и за 2015. годину, ова листа се проширује лицима преко 45 година старости, због бројних околности које им отежавају запошљавање на локалном тржишту рада. У 2016. и 2017. години нагласак приликом стварања услова за ново запошљавање треба дати запошљавању старијих од 50 година старости као најугроженијој групи незапослених.

Роми на локалном тржишту рада

Ромска популација чини групу најдубље рањивости и искључености на локалном и републичком тржишту рада. Укупна заступљеност Ромске националне мањине на евиденцији суботичке Филијале НСЗ је 323 лица од тога 159 жена. Податак не одражава реално стање, с обзиром да одређени број Рома не жели или не наглашава своју националну припадност приликом пријаве на евиденцију НСЗ. Према подацима Едукативног центра Рома, број радно способних и активних одраслих Рома у Суботици је 1.850 особа. По попису становништва из 2011. године на територији Суботице се 2.959 особа изјаснило да су припадници ромске националне мањине. Овај податак се слаже са проценама Едукативног центра Рома (ЕЦР) о броју ромске заједнице из 2006. године. У радно способно становништво ЕЦР је евидентирао и децу старости од 1996. годишта па навише. Подаци ЕЦР су следећи:

Мајка/Старатељ		Отац/Старатељ	
Укупан број мајки у евиденцији:	560	Укупан број очева у евиденцији	556
Завршено образовање:		Завршено образовање:	
Без завршене основне школе	417	Без завршене основне школе	289
Ниже образовање	41	Ниже образовање	72
Основна школа	81	Основна школа	134
Средња школа	19	Средња школа	57
Више образовање	2	Више образовање	4
Запослење:		Запослење:	
Незапослена	539	Незапослена	425
Редовно запослење	4	Редовно запослење	10
Самостална делатност	6	Самостална делатност	22
Повремено/сезонско запослење	10	Повремено/сезонско запослење	83
Друго	1	Друго	16

Табела 17. Преглед ромске популације у образовању и запошљавању²⁰

Утицај традиционалног начина живота утиче на општа запажања о стању ромске заједнице, веома мали број лица укључен је у активно тражење посла, жене ромске националности су одређене за рађање и подизање деце, недовољна је упућеност популације у могућности остваривања права и обавеза код јавних и државних институција, постоје предрасуде код послодаваца када је реч о запошљавању и др. Постоје бројне друге тешкоће везане за запошљавање и побољшање положаја Рома на локалном тржишту рада и оне су условљене сплетом сложених социјалних, економских, политичких и многих других околности. Највећи број припадника ромске националне мањине живи у условима екстремног сиромаштва и веома лошег стандарда, посебно у здравствено-хигијенском смислу, често не поседују лична документа, немају здравствено и социјално осигурање, ниског су образовања. Одређени број Рома не познаје службени језик, а мали број има завршено основно образовање, са веома ограниченим могућностима да стекне више образовање од основног. Већина је незапослена, а запослени обављају најмање квалификоване и плаћене послове. Вештине стичу самостално на неквалификовани и неспецијалистички начин што доприноси неконкурентном положају на тржишту рада, и остваривању минималних зарада. Позитивно је што се млади Роми укључују у школу за образовање одраслих, јер тржиште рада није спремно да прихвати повећан број неквалификоване радне снаге.

У 2017. години, мањи број лица ромске националности са територије града Суботице се укључило у мере активне политике запошљавања. Тако је 3 лица укључено у програм јавних радова, што је веома мали број. Анализа показује да је веома мали број лица ромске националности уопште укључен у мере АПЗ. Када је реч о адекватним мерама у 2018. години усмереним ка припадницима ромске националне мањине, неопходно је паралелно радити на

инклузији и изван тржишта рада, односно, на третирању корена њихове социјалне искључености – становању, образовању, здравству, успостављању међуетничких односа и сл.

Град	Број незапослених				% учешћа Рома у	
	Број незапослених		Рома		укупној незапослености	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	5.858	2.761	323	159	5,51	5,76

Табела 18. Преглед броја незапослених Рома и њихово % учешће у укупној незапослености у Суботици

Број незапослених Рома на дан 31.12.2017. године, износио је 323 лица од чега 68,53% или 159 жена. У укупној незапослености у Суботици учествују са 5,51%.

иљна група: Роми	Суботица			
	Укупно	%	Жене	%
Укупно	323	100,00%	159	100,00%
I степен стручне спреме	305	94,43	154	96,85
II степен стручне спреме	2	0,62	1	0,63
III степен стручне спреме	5	1,55	1	0,63
IV степен стручне спреме	8	2,48	2	1,26
V степен стручне спреме	0	0	0	0
VI-1 степен стручне спреме	0	0	0	0
VI-2 степен стручне спреме	1	0,31	0	0
VII-1 степен стручне спреме	2	0,62	1	0,63
VII-2 степен стручне спреме	0	0	0	0

Табела 19. Преглед незапослених Рома по степену стручне спреме

Највише незапослених Рома било је без завршене основне школе, односно са I степеном стручне спреме 94,43%.

Нестручних незапослених Рома је било 96,6%, док је 3,4% незапослених било из категорије стручних, од чега највише са IV степеном 2,48% и са III степеном 1,55%.

Град	Број запослених са		Број запослених		% учешћа Рома у	
	евиденције		Рома са евиденције		укупном запошљавању	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	3.706	1.913	31	11	0,84	0,57

Табела 20. Запошљавање Рома и њихово % учешће у укупном запошљавању у Суботици (од 01.01.2017. до 31.12.2017. године)

Током 2017. године, са евиденције НСЗ у Суботици су се запослила 31 Ром од чега 11 жена или 35,48%.

Имајући у виду стање и кретања на тржишту рада, као и карактеристике регистроване незапослености Програмом економских реформи за период од 2016. до 2018. године (ЕРП)²¹, који је кључни документ за планирање и праћење економских процеса, у оквиру Области Запосленост и тржиште рада, утврђена је Приоритетна структурна реформа 14. - Унапређење делотворности мера активне политике запошљавања са посебним фокусом на младе, вишкове и дугорочно незапослене. Наведена реформа усмерена је ка унапређењу метода и техника саветодавног рада са незапосленим лицима, који је од кључног значаја за процену запошљивости сваког појединачног лица, у складу са његовим карактеристикама (степен образовања, радно искуство, додатна знања и вештине, пол и др.), као и карактеристикама тржишта рада, ради укључивања у мере активне политике запошљавања које ће највише допринети његовој конкурентнијој интеграцији или реинтеграцији на тржиште рада.

У наредном периоду посебна пажња биће усмерена на Одлуку Савета ЕУ од 5. октобра 2015. године о смерницама за политике запошљавања држава чланица за 2015. годину, које су део интегрисаних смерница Европа 2020 а односе се на:

1) Подстицање потражње за радном снагом, односно стварање квалитетних радних места, јачање предузетништва и малих и средњих предузећа, уз побољшање свеукупног економског амбијента, како би се ублажиле препреке на тржишту рада и подстакло укључивање категорија теже запошљивих лица;

2) Унапређење понуде радне снаге, вештина и компетенција и усаглашавање исхода образовања са потребама тржишта рада и делотворног преласка из света образовања у свет рада. Посебну пажњу потребно је усмерити ка лицима из НЕЕТ категорије са циљем њихове активације и партиципације на тржишту рада;

3) Побољшање функционисања тржишта рада, уз јачање социјалног дијалога и борбе против непријављеног рада;

4) Промовисање социјалне укључености, сузбијању сиромаштва и остваривању једнаких могућности за све на тржишту рада.

Такође, имајући у виду Препоруку Савета ЕУ од 15. фебруара 2016. године о интегрисању дугорочно незапослених лица на тржиште рада, као и чињеницу да дугорочна незапосленост представља једну од кључних препрека радно-социјалној интеграцији незапослених лица и утиче на застаривање знања, вештина и компетенција, потребно је циљане мере подршке пружити незапосленим лицима која посао траже дуже од 12 месеци, уз интензивирање подршке ка лицима која посао траже дуже од 18 месеци.

Уважавајући смернице и препоруке европске политике запошљавања, показатеље стања и кретања на тржишту рада Републике Србије, текуће реформске процесе и документе, као и

²¹ Усвојен 3. марта 2016. године

резултате претходно спроведених активности и налазе процена, утврђени су приоритети политике запошљавања у 2018. години:

- 1) Побољшање услова на тржишту рада и унапређење институција тржишта рада;
- 2) Подстицање запошљавања и укључивања теже запошљивих лица на тржиште рада и подршка регионалној и локалној политици запошљавања;
- 3) Унапређење квалитета радне снаге и улагање у људски капитал.

МАПИРАЊЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА У ПРОЦЕСУ ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА

Локална политика запошљавања у интересу је бројних заинтересованих страна, које су препознале потребу учешћа у процесу локалног акционог планирања:

- Локална самоуправа, (улога: успостављање адекватног пословног амбијента за улагање и развој предузетништва, прилагођавање локалних услуга у функцији бржег запошљавања (дечја забавишта и обданишта, бољи транспорт...), интеграција политике запошљавања у све политике развоја на локалним нивоу, уступање простора за нове иновативне програме нпр. технолошки паркови, инкубатори, центри за тренинг).
- Национална служба за запошљавање, (улога: идентификовање карактеристика локалног тржишта рада и могућности за запошљавање, усмеравање средстава за активне мере политике запошљавања, посредовање у запошљавању незапосленим лицима, обилазак послодаваца, посредовање између предузећа и образовних институција и приватних агенција за запошљавање).
- Савет за запошљавање града Суботице, (улога: координација активности и успостављање мрежне сарадње свих заинтересованих страна за спровођење акционог плана запошљавања, иницирање израде Локалног акционог плана запошљавања, имплементирање и верификовање мера активне политике запошљавања).
- Регионална развојна агенција (улога: развој мапе ресурса, трасирање праваца развоја и пружање консултантских услуга предузећима и новим предузетницима).
- Синдикати који делују на подручју града Суботице, (улога: подршка запошљавању кроз развој синдикалне свести и конструктивну подршку процесима приватизације у погледу спровођења превентивних мера и усмеравање отпремнина на ново запошљавање; инсистирање на друштвено одговорном и законитом пословању и унапређењу квалитета понуде послова; предлагање средстава за развој образовних програма и мера активне политике запошљавања).
- Удружење предузетника, (улога: развој мапе ресурса, утврђивање потреба предузетника за новом радном снагом, профил радне снаге, утврђивање трендова привредних активности).

- Регионална привредна комора, (улога: развој мапе ресурса, утврђивање трендова привредних активности).
- Актив директора суботичких основних и средњих школа, (улога: развој конкурентности радне снаге, запошљивости и унапређењу предузетничких вештина и грађанског друштва оријентисаног на акције и промене).
- Незапослена лица,
- Послодавци, (улога: креирање нових радних места; програми стицања прве радне праксе за младе, запошљавање теже запошљивих категорија лица (старији од 45, жене, особе са инвалидитетом, приправници), давање информација о будућим потребама у погледу знања, вештина и способности, дефинисање стандарда занимања и квалификација).
- ОЦД које се баве оснаживањем маргинализованих група: Рома, особа са инвалидитетом, жена, младих, итд., (улога: развој конкурентности радне снаге, запошљивости и унапређењу предузетничких вештина и грађанског друштва оријентисаног на акције и промене).
- Агенција Инфостуд (улога: развој мапе ресурса).

Анализа проблема запошљавања у Суботици

Процес локалног акционог планирања идентификовао је следеће проблеме запошљавања у Суботици:

2. знатна неликвидност у оквиру свих сегмената друштва,
3. заостајање нивоа зарада у односу на републички и покрајински ниво,
4. нестимулативно радно окружење - у Суботици се примећује одлив свих кадрова,
5. неусклађеност потреба локалног тржишта рада са образовном уписном политиком,
6. недовољна повезаност привреде и образовања,
7. недостатак практичних знања по завршеној школи,
8. маргинализоване групе имају посебне тешкоће у позиционирању на тржишту рада,
9. законски оквир запошљавања и облици радног времена су неадекватни, не постојање флексибилног облика рада,
10. велики број лица која су старија од 45 година, а која прелазе у дугорочну незапосленост при чему су немотивисана за активно тражење посла,
11. рад на црно конкурише актуелном званичном тржишту рада и намеће ниво зараде у приватном сектору,
12. недостатак програма и мера усмерених ка доквалификацији,
13. недостатак психосоцијалних видова подршке приликом запошљавања и током периода запослености особа са инвалидитетом,
14. недостатак стручне психосоцијалне подршке и едукације послодаваца који запошљавају особе са инвалидитетом,

- 15.недовољан број слободних радних места, а посебно радних места на којима се могу ангажовати особе са инвалидитетом,
- 16.конкурси НСЗ за активне мере запошљавања немају континуитет током читаве године, већ трају одређено време,
- 17.на пољу образовања одраслих нема адекватне законске регулативе.

Потенцијали запошљавања на локалном нивоу

Као неискориштене или недовољно искориштене локалне могућности запошљавања препознају се следећи аспекти:

8. Град Суботица располаже инфраструктуром која се може трансформисати у објекте за обуку и преквалификацију лица са неодговарајућом стручном спремом,
9. Локална самоуправа треба континуирано да усмерава снаге ка привлачењу страних и домаћих инвеститора са циљем стварања нових радних места,
2. географски положај Суботице је природно усмерава ка сарадњи са Републиком Хрватском и Републиком Мађарском чланицама Европске Уније у свим облицима и правцима размене знања, те стимулисања партнерстава у привредном и економском смислу,
3. подстицаји за иновативне начине пољопривредне производње и начине прераде,
4. подршка и развој нових услуга и капацитета за збрињавање старих и изнемоглих лица као нова растућа грана услужних делатности,
5. област туризма остаје неискориштена могућност Суботице и то у следећим облицима: бањски, сеоски, здравствени, еколошки и конгресни туризам,
6. социјално предузетништво, социјалне кооперативе, омладинско предузетништво и креативне индустрије нису довољно препознате нити искориштене у Суботици,
7. Локална самоуправа располаже потенцијалом за формирање фонда за бизнис иновације фокусираног на локалне предузетнике, са дефинисаним механизмом одабира иновативних идеја и континуираног подржавања развоја бизнис идеја,
8. јавни радови као могућност ангажовања бројних недовољно квалификованих кадрова са евиденције НСЗ,
9. пре доделе средстава за самозапошљавање (од стране НСЗ) потребно је извршити селекцију и одабрати најквалитетније будуће предузетнике, а период пред давање средстава искористити за квалитетну припрему будућих предузетника за посао (радионица као интерактиван начин сазревања и разраде бизнис идеје),
10. подстицање квалитетније сарадње и умрежавања кључних локалних субјеката запошљавања са циљем адекватнијег увида у потребе и проблеме кадрова у Суботици. Улоге умрежавања и подстицања треба да преузме Савет за запошљавање,

11. локалне образовне институције за одрасле делују синергијски у правцу стимулисања предузетништва путем креирања високо квалитетних програма едукације. Улогу координатора треба да има Савет за запошљавање,
12. стимулисање стицања праксе код младих људи путем волонтерског рада (уз минималну финансијску подршку локалне самоуправе или одређеног донаторског програма) или активним учешћем у невладином сектору,
13. потенцијали у области руралног развоја, односно диверзификације руралне економије којима град Суботица обилује нису искоришћени у правцу запошљавања и samozapošljavanja. То се посебно односи на нове облике економских иницијатива попут прераде био-отпада, производње органске хране или обнављања аутентичних локалних знања и вештина, иницијатива у туризму и сл. Планска подршка развоју ових области отвара подједнаке могућности за становнике приградских насеља, руралних насеља и становнике урбаног језгра.
14. ускладити средњошколско образовање са потребама привреде Града.

SWOT АНАЛИЗА

(Најзначајнији елементи)

СНАГЕ:

- стратегија локалног одрживог развоја Града за период 2013 – 2022
- позитиван приступ локалне самоуправе за решавање проблема незапослености
- спремност за рад незапослених
- активности послодаваца и њихова заинтересованост за отварање нових радних места у случају субвенционисања истих
- стварање услова за привлачење инвестиција
- отварање нових радних места у индустријској производњи

СЛАБОСТИ:

- затварање предузетничких радњи
- повећање броја незапослених старијих од 45 година живота
- велике миграциона кретања младих од 18-35 (одлазак у иностранству)
- несразмера у структури квалификација незапослених и потреба привреде
- постојање дугорочне незапослености
- константан пад просечне вредности зарада у односу на просек Републике
- пораст просечне старости активног становништва
- постојање сиве економије

ШАНСЕ:

- стварање радних места у пољопривредној производњи,
- отварање нових радних места код нових инвеститора у Индустијској зони,
- активирање грејфилд и браунфилд инвестиција
- нове законске одредбе за растеређење пореских обавеза привредних субјеката и за стварање повољног привредног амбијента за пораст запошљавања
- оснивање социјалних предузећа

ОПАСНОСТИ:

- недостатак високообразованих кадровова и младих високообразованих кадрова,
- повећање незапослености услед смањења економских активности предузећа и јавног сектора
- наставак финансијске и економске кризе
- слаб потенцијал предузећа за иновативне активности и освајање нових тржишта
- пораст броја недостатка младих са вештинама које траже послодавци
- економска миграција становништва

2. ОТВАРАЊЕ НОВИХ РАДНИХ МЕСТА

2.4. 1.1. Подршка послодавцима
2.5.

МЕРА	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОР УСПЕШНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА	ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА
- Субвенције послодавцима за запошљавање незапослених лица из категорија теже запошљивих	Повећано запошљавање	Број нових радних места Жене/мушкарци	НСЗ Град Суботица	буџет РС буџет Града Суботице	4.500.000,00
- Подршка samozapošljavanju					
- Субвенција за samozapošljavanje	Повећано samozapošljavanje	Број новооснованих фирми Број лица која су покренула сопствени посао Жене/мушкарци	НСЗ	буџет РС буџет АПВ	2.250.000,00
1.3. Јавни радови					
1.3.1. Јавни радови	Незапослена лица ангажована у јавном раду	Број незапослених ангажованих на јавним радовима Жене/мушкарци	НСЗ ГРАД СУБОТИЦА	буџет Града Суботице	8.250.000,00